

## **GK 18. szám \***

**a) A gazdálkodó szervezetek közötti szerződés megszegése esetén a fél a kötbér és kártérítés fizetése alól akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy a szerződés megszegése sem neki, sem a teljesítéshez igénybe vett közreműködőnek nem róható fel.**

**b) Ha a szerződésszegés kizárólag a közreműködőnek róható fel, helye lehet a felet terhelő kötbér - a közreműködővel kötött szerződés értékének figyelembevételével történő - mérséklésének, illetve a fizetett és kapott kötbér közötti különbözet áthárításának a közreműködőre.**

**c) Ha a szerződésszegés mind a félnek, mind a közreműködőjének felróható, a közreműködőt a bíróság a kötbérkülönbözet tekintetében kártérítésre akkor kötelezi, ha meghatározható a szerződésszegésnek az a része, amelyért kizárólag ő felelős.**

A gazdálkodó szervezetek szállítási és vállalkozási szerződéseiről szóló 7/1978. (II.1.) MT sz. r. 18. §-ának (1) bekezdése és 41. §-ának (1) bekezdése szerint, továbbá a mezőgazdasági termékértékesítési szerződésről szóló 14/1978. (III. 1.) MT sz. r. 17. §-ának (1) bekezdése értelmében aki a szerződést megszegi, kötbér- és kártérítési felelősséggel tartozik, kivéve, ha bizonyítja, hogy a szerződés teljesítése érdekében úgy járt el, ahogy az a gazdálkodó szervezettől az adott helyzetben általában elvárható. A Ptk. 315. §-ának (1) bekezdése szerint pedig aki a kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához mást vesz igénybe, ennek magatartásáért felelős.

a) A közreműködőért való felelősség jellege szempontjából megállapítható, hogy a szerződésszegőt (főkötelezettet) a közreműködő magatartásáért nem terhelheti más felelősség, mint amilyenrel saját magatartásáért volna felelős. Ennek megfelelően, ha a teljesítéshez harmadik személy közreműködése volt szükséges, a szerződésszegő főkötelezett kötbér- és kártérítési felelősségének kimentése érdekében nem csak a maga, hanem a közreműködőjének vétlenségét is bizonyítania kell, vagyis azt, hogy a szerződésszerű teljesítés érdekében mind maga, mind közreműködője úgy járt el, ahogy az adott helyzetben a gazdálkodó szervezettől elvárható volt. Más szavakkal: a félnek mind magát, mind közreműködőjét ki kell mentenie. Ennek kapcsán szükségessé válhat, hogy a fél (a főkötelezett) közreműködőjét perbehívja, ellene keresetet indítson.

A vétlenség bizonyítását általában elegendő a közvetlen (első vonalbeli) közreműködőig, illetőleg - ha többen vannak - közreműködőkig terjedően folytatni. Ha a főkötelezett és a közreműködő is vétlen, a bíróság a keresetet a távolabbi közreműködők magatartásának vizsgálata nélkül elutasíthatja.

Ha a fél saját vétlenségét nem tudja bizonyítani, a bizonyítást a közreműködő vétlenségének a kérdésére kiterjeszteni csak akkor kell, ha az eljárásban a közreműködő alperesként részt vesz, és ugyanabban az eljárásban kell elbírálni egyfelől a megrendelő és a főkötelezett, másfelől a főkötelezett és a közreműködője közötti kártérítés vagy kötbér fizetése iránti kereseti kérelmet.

Abban az esetben azonban, ha a fél (a főkötelezett) egyébként vétlen és magatartásában kizárólag az akadályközlés elmulasztása [Ptk. 420. § (2) bek., 7/1978. (II. 1.) MT sz. r. 20. § (3) bek. és 42. § (2) bek.] kifogásolható, az ilyen címen fizetendő kötbérmértéken felül a felelősség alól csak akkor mentesülhet, ha - az előbbiek szerint - bizonyítja, hogy közreműködője vétlen. Ilyen esetben azonban a bíróság a határozat indokolásában - abból a célból, hogy a közreműködővel kapcsolatos későbbi perben megfelelő támpont álljon rendelkezésre - megállapítja, hogy a főkötelezettet

személyes vétkesség csak az akadályközlés elmulasztása miatt terheli.

Kizárólag azon az alapon, hogy a fél közreműködője ellen pert még nem indított, a bíróság a fél vétkességét nem állapíthatja meg; a főkötelezett magatartását ettől a mulasztástól függetlenül kell megítélni.

Előfordulhatnak olyan esetek, amikor célszerű a bizonyítást az első vonalbeli közreműködőn túl is lefolytatni. Megtörténhet, hogy az egyik közreműködő a vele ugyancsak közreműködői kapcsolatban levő távolabbi közreműködő ellen már korábban pert indított és annak során a távolabbi közreműködő vétkességét határozat már megállapította. Ezt a határozatot az első közreműködő ellen később megindított perben már figyelembe lehet venni és ennek megfelelően kell a később indított ügyben az ítéletet meghozni.

b) A kötbért a bíróság minden esetben a szerződésszegés szerinti kötbéralap figyelembevételével szabja ki (tehát a megrendelő és a főkötelezett közti viszonyban a közöttük, a főkötelezett és a közreműködő közti viszonyban pedig az ezek között létrejött szerződés alapján). Ennek az alkalmazása során, ha a fél a saját személyében vétlen és kötbért csak a közreműködőjének magatartása miatt fizet, a fél által fizetendő kötbért szükség esetén - a Ptk. 247. §-ának (1) bekezdése alapján - megfelelően mérsékelni lehet, hogy az a közreműködő szerződésszegése miatt számításba vehető kötbéralappal arányban álljon. A határozat indokolásában a mérséklés százalékban kifejezett mértékét a bíróság feltünteti, mert erre a perrel esetleg összefüggő később indított kereset elbírálása során szükség lehet.

Ha a fél kizárólag a közreműködőjének vétkessége folytán nagyobb összegű kötbért fizetett annál, mint amennyit közreműködőjétől kapott, a különbözetet visszkereseti, megtérítési joga alapján a közreműködőre átháríthatja. Ha pedig több közvetlen (első vonalbeli) közreműködőjének vétkessége folytán fizetett kötbért, a visszkereseti igényt arányosan megosztva érvényesítheti.

Egyébként, ha az eljárásban alperesként a közreműködő is részt vesz és a saját személyében vétlen főkötelezettet csak közreműködőjének vétkessége miatt kell marasztalni, a bíróság az adminisztráció (könyvelés, behajtás stb.) egyszerűsítése végett a főkötelezett fizetési kötelezettségének megállapítása mellett a közreműködőt közvetlenül a másik - vele közvetlen jogviszonyban nem álló - fél javára marasztalja.

c) Ha a szerződésszegést részben a főkötelezett, részben a közreműködő vétkesen okozta, akkor a főkötelezett személyes vétkessége alapján fizet kötbért, tehát ilyen összefüggésben "vétekarányos kötbér-, kármegosztásra" nincs lehetőség. Áthárításnak akkor van helye, ha meghatározható a szerződésszegésnek az a része, amely kizárólag a közreműködő vétkes szerződésszegésével áll összefüggésben.

\* Az állásfoglalást a Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2014. PJE határozat értelmében az új Ptk.-ba beépültnek tekintette, és ezért annak alkalmazása körében nem tartotta irányadónak.